

Tudi sadno drevje je treba gojiti

Priznati moramo, da se je obdelovanje sadnega drevja tudi pri nas precej izboljšalo. Prepričanje, da je tudi sadno drevo kulturna rastlina, ki potrebuje neko gotovo mero nege, obdelovanja, kakor vsaka druga kmetijska rastlina, to prepričanje je že dokaj globoko prodrlo med naše kmetovalce - sadjarje. Saj večina že pravilno pojmuje to nego, zlasti glede izbire sort, sajenja, snaženja odraslega drevja, varstva pred zajedavci itd. Samo kar se tiče gnojenja smo, žal, še močno zaostali. Odtod marsikje nepovoljna rast in bolehavost sadnega drevja, odtod tako neredna rodovitnost in odtod slabejša kakovost pridelka ali vsaj premalo prvovrstnega, namiznega blaga. Tudi v tem oziru je nujno potreben napredek, ako hočemo tekmovali z drugimi narodi. Sedajle na zimo je čas, da vprašanje gnojenja sadnega drevja temeljito preudarimo in nekaj ukrenemo v nadaljnjo izboljšanje naše sadne kulture.

Zakaj je treba tudi sadno drevje gnojiti?

Zato, ker tudi sadno drevo redilne snovi v zemlji izrabljuje, kakor vsaka druga rastlina. Samo ob sebi je umevno, da je treba te snovi (dušik, kalij, fosfor in apno), ki jih drevo zemlji odvzame za tvorbo prirastka in sadja, zemlji spet vrniti v obliki primerne gnojila. To je najvažnejše sredstvo, da dosežemo zdravo, krepko rast, odpornost za bolezni in pezo, redno rodovitnost in prvovrstno kakovost plodov. Ako drevo strada, ni mogoče, da bi krepko rastlo in redno rodilo lepe plodove. Tako drevo je tudi nagnjeno k raznim boleznim in pezebi.

S čim gnojimo sadnemu drevju?

Štiri vrste gnojil imamo, ki se dajo vsa s pridom uporabljati za gnojenje sadnega drevja, in sicer hlevski gnoj, gnojnica, kompost in umetna ali pomož-

na gnojila. K tem zadnjim lahko prištejemo tudi pepel in apno.

Hlevski gnoj je najvažnejše gnojilo, pa ne samo za polje in vrt, ampak tudi za sadno drevje. Z njim dovajamo zemlji poleg vseh potrebnih redilnih snovi tudi tako zelo potrebno sprstenino (humus) in zemeljske bakterije. Žal, da se vprav to najvažnejše in najpotrebnejše gnojilo v sadjarstvu v naših razmerah tako težko z uspehom uporablja. Največ našega sadnega drevja raste v zaledinjenem, travnatem svetu, kjer gnoja nikakor ne moremo spraviti v zemljo kakor na njivi ali v vrtu. Sicer tudi po vrhu potrošen nekaj zaleže, vendar imajo od njega koristni trave. Le kar jim uide, to prestrežejo korenine sadnega drevja. Poleg te neugodnosti je pa hlevskega gnoja tudi premalo, ker ga še za polje in vrtovo primanjkuje. Zato je pa tem bolj priporočila vredna gnojnica, ki je sicer bolj dušičnato - kalijevo gnojilo, ki se da pa z dodatkom fosfora (na 100 litrov gnojnice 1 kg superfosfata) tako izpopolniti, da ustreza vsem zahtevam glede najvažnejših redilnih snovi.

Izvrstno gnojilo za sadno drevje je tudi kompost, ako je pravilno narejen in dovolj goden. Tudi to gnojilo ima v sebi vse redilne snovi in se da z njim izvesti popolno gnojenje.

Dandanes gnojimo sadnemu drevju zelo uspešno tudi z umetnimi gnojili. Ker pa je gnojenje z gnojili, ki vsebujejo posamezne redilne snovi, precej težavno in zamudno, priporočamo nalašč v ta namen sestavljena mešana umetna gnojila. Táko, pri nas splošno znano gnojilo je nitrofoskal, ki ima v sebi dušika 8%, kalija tudi 8%, fosforove kisline 6% in apna 55%. Tudi apno samo je v nekaterih zemljah zelo potrebno gnojilo, zlasti za koščičarje. Ne le, da je za rastline neizogibno potrebna redilna snov, ima tudi to imenitno lastnost, da zemljo rahlja, greje in s svojim

vplivom pomaga izkoriščati druge redilne snovi.

Straniščnik sam ni priporočljiv, zlasti ne za koščičarje. Najbolje ga uporabimo, ako ga podelamo v kompost. Pri vsakem gospodarstvu se nabere več ali manj lesnega pepela, ki je izrazito kalijevo gnojilo. Zelo dobro učinkuje, ako ga primešamo gnojnici (na 100 litrov gnojnice 40 kg pepela).

Iz povedanega je razvidno, da imamo v gnojilih precej izbire in da si že lahko pomagamo, kakor pač posamezniku kažejo gospodarske prilike.

Kdaj gnojimo?

Za gnojenje sadnemu drevju je zimska doba najprimernejši čas. Sedajle, preden zapade sneg, je jako ugoden čas za gnojenje s hlevskim gnojem in z umetnimi gnojili. Obe te gnojili potrebujeta precej časa, da se v zemlji razkrojita in začneta oddajati redilne snovi v taki obliki, da jih korenine lahko sprejemajo. Isto velja tudi za kompost in za gnojenje z apnom. Z gnojnico pa kaže počakati do rane pomladi (marec, april), ker je dušik v gnojnici jako gibljiv in bi do pomladi, ako bi zdaj gnojili z gnojnico, pregloboko zalezal v zemljo, da bi ga korenine več ne dosegle. Zelo

uspešno je gnojenje z gnojnico, ako jo damo v dveh obrokih, in sicer dajmo prvi obrok marca ali aprila meseca, drugi obrok pa v začetku poletja (takoj po prvi košnji), vsekako pa do konca junija.

Kako gnojimo?

Izdatno, popolno, redno po načrtu. Tu in tam marsikdo kako jesen res malo posmeti z gnojem pod drevjem, toda to ni izdatno gnojenje. Da bo potrebi sadnega drevja ustrezno, moramo dati n. pr. na veliko, odraslo sadno drevo ali na 100 kv. metrov ploščine vsaj nekaj sto kilogramov hlevskega gnoja, ali nekaj hektolitrov gnojnice, ali dvakrat toliko komposta, ali 5—8 kg nitrofoskala.

Popolno gnojimo, ako damo drevju vse redilne snovi, ki jih skoraj povsod manjka v zemlji (dušik, kalij, fosfor in apno). Redno gnoji, kdor gnoji vsako leto, in sicer po gotovem načrtu, n. pr. 1. leto s hlevskim gnojem ali kompostom; 2. leto z umetnimi gnojili; 3. leto z gnojnico.

Zelo ugodno se ta načrt izvede, ako razdelimo sadovnjak v tri dele in vsak del gnojimo vsako leto z drugim gnojilom po zgornjem načrtu. — O raznih načinih, kako praktično izvršimo gnojenje s tem ali onim gnojilom, pa prihodnjič. H.

Nekaj pripomb o pitanju prašičev

V vseh delih pitališča, seveda velja to tudi za navaden svinjak z majhnim številom prašičev, mora vladati največja snaga; nikjer se ne smejo nabirati grdi odpadki bodisi gnoja, bodisi krmil, ki bi se potem razkrajali in gnili, s tem pa tvorili škodljive pline in širili vsakovrstne povzročitelje bolezni. Zato je treba vsak kôč, kadar ga izprazniš in preden ga nanovo napolniš, pa tudi sicer vsaj dvakrat na leto — enkrat pred zimo in enkrat po prestani zimi — temeljito očistiti, oprati in zdrgniti s sodo in apnenim mlekom, stene pa prevleči s svežim apnenim beležem; tako razkužiš hodnike, gnojnične jarke, ves hlevski tlak, pa tudi prostore, v katerih pripravljáš krmo.

Po večjih pitališčih v prav hudi zimi zakurijo železne peči; te ne le da omilijo mraz, ampak spravijo iz hleva tudi objilno vlažno soparo, ki navadno vlada po svinjakih. Proti vročemu soncu pa je

treba zapreti polkenca pri oknih, če je pa vročina še vseeno prevelika, je pa treba večkrat polivati hodnike z mrzlo vodo. Da se lahko vsak čas razveš, kolika je toplina v svinjaku, obesi na pripravno mesto preprost toplomer!

Krmi vsaj 3 krat na dan, zjutraj, popoldne in zvečer, če pa je lahko mogoče, pa raje 4 krat, a to v kolikor mogoče enakih presledkih. Ko si se odločil za gotove čase krmljenja, se teh obrokov tudi natančno drži, kajti prebava živali se uravna po času in vsaka izprememba obrokov pomeni motnjo v prebavi, kot posledico pa slabše izkoriščanje hrane. Korita, vsa posoda in orodje v pitališču naj bo vedno skrajno snažno in preden deneš novo krmo v korito, odstrani iz nje vse ostanke prejšnjega krmljenja!

Gosto krmo pokladajmo vedno ločeno od tekoče; to pa zato, da se suha piča kolikor mogoče dobro premeša z živalsko

slino. Tekočo hrano daj šele pol do 1 ure pred ali po gosti krmi; če jo namreč ponudiš takoj za gosto krmo s tem samo oviraš dobro preslinjenje krme, dosledno pa tudi njeno prebavo. Zelo razširjena je zlasti pri manjših posestnikih navada, da pokladajo prašičem krmo redno v obliki redkega močnika; s tem sami onemogočajo najboljšo izrabo krme in mečejo lep del krmil naravnost v gnoj. Če pa že morate v kakem primeru mešati gosta krmila s tekočimi, napravite vsaj prav goste žgance; potem bodo prašiči, ki že sami od sebe radi vso krmo kar slastno pogoltajo, kolikor toliko prisiljeni, da hrano v gobcu vsaj majčkeno prežvečijo.

Prašiče lahko pitaš v dveh smereh: ali na meso ali pa na mast (špeh). V prvem primeru si prizadevamo, da živali kmalu dozore za zakolj; zato moramo pa tudi delati na to, da se mladi pujsi hitro in krepko razvijajo in jih v tem smislu krmimo. Naše geslo mora biti »kar najboljša tvorba telesnega ustroja, v prvi vrsti mesa (mišičja), manj pa nastavljanje tolšče (masti). Istega načela se držimo pri mesnatih prašičih, pršutarjih tudi pozneje. Mesar in konsument hočeta imeti od naših živali kar največ mesa, pretkanega z razmeroma bolj majhno množino

maščobe. Zato mora biti tudi krma teh pitancev v prvi vrsti bogata na beljakovinah; krme, ki dela maščobo (ogljikovih hidratov: škrob, sladkor) pa pokladamo samo toliko, kolikor je iz drugih ozirov, neobhodno potrebno. Z drugimi besedami lahko izrazimo to načelo tako-le: **Redilno razmerje** (množina prebavnih beljakovin v primeri s prebavnimi ogljikovimi hidrati, kakor sta škrob in sladkor) je pri pitanju na meso bolj ozko in izkušnja uči, da ne sme prekoračiti meje 1:6 in pol. Pri izbiranju krmil morajo torej imeti prednost ona, ki so bogata na beljakovinah; tako je mlada trava, posebno detelja, žitno zrnje, stročnice (fižol bob, grah, volčji bob ali lupina), razna močna krmila ki so naprodaj iz tovaren (mesna moka, ribja moka), manj pa spadajo v to skupino okopavine in druga krmila, ki zavzemajo veliko prostora. Skušnja uči, da dobimo prvovrstno meso za svežo uporabo le od prašičev, do starosti 9 mesecev; ker je treba za njihovo pitanje 5 do 5 in pol mesecev, zato začnemo piti te živali že s pričetkom 6. meseca in pitamo tako, da je pitanje končano z zavrešenim osmim ali zadnji čas devetim mesecem. Čim preje toliko nežnejše, sočnejše in okusnejše bo meso. (Dalje prih.)

Prezimovanje čebel

Stara modrost veli, da je v dobrih časih treba skrbeti za hude. Te modrosti se po svojem naravnem nagonu točno drže — čebele, ki veljajo med živalmi poleg mravelj za najbolj družnostna živa bitja. Vse leto od rane pomladi do jeseni nabirajo za zimo, ko ne bo nikjer nobenega vira in bo treba živeti od zalog.

Ko v jeseni vreme odtrga drobne živalce od narave, se zbere okrog svojega živčaja in po potrebi jemlje od njega za ohranitev življenja. In res samo za ohranitev golega življenja! Zato je zlasti za začetnega čebelarja kar presenetljivo, ko mu pripoveduješ, da pozimi celo velike čebelje družine ne porabijo v normalnih razmerah nit 1 kg medu ves mesec. Kako je to mogoče?

Ko pritisne hladnejše vreme in se živo srebro pomakne blizu ničle, se družina tesno stisne v zimsko kroglo, ki jo oblikuje v sredini gnezda na praznem satovju. Vsi veste, da imajo dobre družine z mladimi matricami več ali manj satov zaleženih še dolgo po končani ajdovi paši. Ko se izleže zadnja

zalega, ostanejo celice prazne; tu se zbere družina za zimsko dobo. Okrog in okrog gnezda pa je v lepem redu razvrščen med; nekaj ga je nad kroglo ob zgornjem robu satovja, po večini ga imajo pa zadaj in ob straneh, to se pravi, na krajnih satih.

Zanimivo je, kako se odigrava življenje v zimski gruči. Čim bolj pritiska mraz, tesneje se krogla zariva v prazno satovje in tem bolj se stiska v gručo. One čebele, ki so sredi grozda, so seveda glede toplote na dobrem, toda za želodec je trda. Treba je torej priti v gotovih obdobjih do hrane. Čebele pa, ki so na obodu, ždijo ob polnih »loncih« medu in torej zastran želodčka niso v stiski; je pa zopet mraz tista nesreča, ki jim greni prezimovanje. Pa je narava, — mi pravimo bolj točno: vsevedni Stvarnik — dal živalci v kri poseben gon, ki uravnava njeno dejanje, da je na vse strani prav. Zato se v svo zimo vrši izmenjavanje. Z oboda se v gotovem času začno čebele pomikati proti sredini. Želodček je primer- no napolnjen, mraza pa tudi ne morejo pre-

našati le cene in iste čebele. Iz osredja se pa istočasno pomikajo lačne čebele na rob: tam je hranal Razen tega je pa tudi »po pravic«, da so na mrazu i one. V kakšnih razdobjih se to izmenjavanje dogaja, je odvisno od vremena. Čim hujši je mraz, tem manj dolgo morejo čebele na obodu zdržati, pa tudi hrane je treba večkrat. Zato se pri ostrem mrazu izmenjavanje hitreje odigrava, pa je zato tudi poraba medu večja.

Nekaj docela izrednega je ustroj čebeljih prebavnih organov, ki se v vsej doledni smotrnosti pokaže prav za prav le pozimi. Kako silno nerodno, recimo kar nezdržno bi bilo, ko bi se morale čebele pozimi redno iztrebljati. Vse satovje okrog gnezda bi bilo na gosto pomazano z blatom (odpadki). Ne samo, da bi bilo to nesnažno — hrana in odpadki bi bila kar drug zraven drugega —, bi bilo tudi nezdravo, ali vendar nujno, saj so zime, ko žival ne more iz panja kar po dva meseca! Ali vse je prav urejeno in za vse preskrbljeno. Vsaka čebelica ima ob koncu svojega črevesja tako imenovani »blatnik« ali črevo za blato. To je kos črevesa, ki je močno razširjen in zelo raztegljiv. Neprebavljene sestavine hrane se po prebavilih pomikajo do tega de-

belega črevesa ali blatnika, tam jih pa čebela brez škode za svoje zdravje zadrži. Zadržuje jih toliko časa, dokler se ji ne ponudi prilika, da se zunaj panja ob lepem, toplem vremenu spreleti in otrebi.

A nekaj je zelo važno. Kakovost hrane. Če čebele uživajo v teh mesecih (november, december, januar in februar) primerno zimsko hrano, zdržijo tudi dva meseca ali pa še dalj, ne da bi silile na trebitev. Ako pa je zimska hrana nepravna, nastopi ob dolgih zimah griža, ki se je čebelarji upravičeno bojimo. Zato tako opozarjamo v jeseni: ne puščajte v gnezdu čez zimo nepriemerne medu (gozdne), ki je pretežak za zimsko prehrano. Te vrste med ima več neprebavnih snovi, odpadkov je več, blatnik je kmalu poln, čebele se prično razburjati in obolijo. Nešteto panjev po slovenski zemlji je že pomorila griža, ker so bili čebelarji nevedni ali pa prepovršni. Upajmo, da ste letos naša pravočasna in dovolj točna navodila upoštevali. Potem bodite brez skrbi, pa naj bo zima taka ali taka. Vaše čebelje družine bodo mirno in v redu dočkale pomladi. Da bo pa prezimovanje gotovo dobro, bomo pa prihodnjč še nekaj koristnih stvari svetovali.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Še — za otroka

Zdi se mi potrebno izgovoriti nekaj besedi o izkoriščanju otrok za delo. Saj je čisto prav, če se otroci zgodaj navadijo dela in noben pameten človek zoper to nič imeti ne more. Ali vendar...

Vsaj v dveh primerih se nam dozdeva, da odrasli tuje — torej ne svoje otroke preveč izkoriščajo. Za pretežka dela jih uporabljajo. Za taka dela, ki še prese-gajo mlade moči.

Najprej so tu na vrsti otroci pijancev in zapravljivcev. Človek te baže ne dela rad. Zato se delu odteguje, če mu je le mogoče. Pač pa k delu sili svoje nedoletne otroke, češ »zakaj ima pa kovač kleščel« Otroke imamo za delo, ne za postopanje. K postopanju prištevata tudi obisk šole. Zato otroci pijancev v šoli tako strahovito zaostajajo, kar se v poznejšem življenju navadno bridko maščuje. Kaj mora tak človek, ki je v mla-

dih letih šolo zanemarjal, prestajati pri vojakihi! Ne seveda od strani častnikov, pač pa nagajivi tovariši hitro najdejo tovariša analfabeta, to se pravi takega človeka, ki z revčkom Andrejčkom pisati nič in brati nič, računati ne zna... Gorje takemu fantu pri vojakihi! Za norca ga ima vsa četa. In kolikokrat prinese to norčevanje razdor med domačo hišo in med sinom! Ali je tega treba! Saj danes mora vsakdo vedeti, da spada branje in pisanje med najpotrebnejše nauke v našem vsakdanjem življenju.

Na drugem mestu pa omenjam otroke sirote, ki jih življenja boj še pred pretekem šolskih let vrže iz domače hiše, bodisi da so jim prezgodaj umrli starši, bodisi da je pri hiši taka siromaščina, da roditelji nimajo niti za sol, niti za vsakdanji kruh. Taki otroci morajo nastopiti pot v službo za »pastirja«. Toda kaj morajo pod tem imenom vse delati in izvrševati. In navadno še za bogato plačilo enih cajgastih hlač! Ne enkrat sem med

šolskim poukom zapazil, da tak pastirček sladko spava in se za šolski pouk čisto nič ne briga. Če ga učitelj ali pa katehet predramita iz sladkih sanj, morata nemalokrat slišati, da je fant šel k ljubemu počitku morebiti šele ob enajstih zvečer, če ne še pozneje, ali pa da je moral na vse zgodaj zjutraj na pašo, v mlin ali pa po drugih opravkih. Morebiti res eden ali drugi teh mladih mož malo pretirava, resnica pa je, da takele siromake premnogi do dna izkoriščajo. Ljubezni ne poznajo, pač pa samo svojo lastno korist. Od »pastirčka« hočejo imeti kar največ dobička, ne glede na to, ali je to za otroško moči primerno ali ne.

Nočemo vsesplošno trdit, da bi bili vsi otroci pri tujih ljudeh taki siromaki, vemo pa da mnogi so in da so tudi oni ljudje in potrebni negovanja in ljubezni in ne samo golega izkoriščanja. Za take otroke je zapisana naša beseda, da se ne bo kdo pritoževal, da dajemo mladim ljudem potuho...

Naši mali

TINCE

Naš Tinček je bil star tri leta, četrtega pol. Bil je toraj v letih, ki jim pravimo trmasta leta. Zares je v tej dobi skoraj vsak otrok bogato obdarovan s to prelepo lastnostjo in tudi našemu Tinčetu je bila kaj pogosta tovarišica. Zastonj se je mati borila proti njej — revica, to je bil prvi otrok in še ni imela skušenj, kako naj vzgaja svojega otoka. Tako se ji je le prerado zgodilo, da je v boju s Tinčetovo trmo ona ta kratko vlekla in je morala svojemu fantu odnehati, čeprav nerada in je vedela, da ni prav, da mu odneha.

Nekega dne se je Tinček zmisli, da hoče imeti nož, da bo rezal svojo novo igračko. Seveda mu je mati ni hotela dati, ampak Tinče ni bil pri volji, da bi kar tako odjenjal. Našobil se je, pričel kričati in vpiti, da hoče nož in ko mu ga mati ni hotela dati, je šel in si ga poiskal sam. Jezna mu ga je mati vzela, — ampak, da bi bili zdaj videli Tinčeta! Kar vzdigovalo ga je, cepetal in se togotil, da hoče in hoče nož. Ko je videla mati, da fant le noče odjenjati, jo je jeza pograbila, prijala je fanta za roko in ga peljala iz hiše in ga je zaprla v krovji hlev. Debeli dve uri je bil fant v hlevu, dolgo je še tulil, proti večeru pa je utihnil in

tedaj je šla mati k njemu in ga vprašala: »Ali boš zdaj priden, Tinče?« »Ne!« se je fant trmasto odrezal. Mati je bila žalostna, ni vedela, kaj bi storila, pa je mislila, da je prav, če pride fantu vsaj napol pota nasproti. »Zdaj bom pustila vrata odprta, in kadar boš priden, lahko prideš k večerji.« Otrok pa je vpil za njo: »Nočem biti priden. Vso noč bom ostal v hlevu!«

Noč je prišla, bila je hladna noč in mati je uvidela, da mora fanta vzeti iz hleva, čeprav ga je še vedno trma davila in je še vedno kričal: »Ne bom priden, nisem priden!« Naredila se je, kakor njegovega kričanja ne bi slišala in je rekla: »Saj vem, da je naš Tinče zdaj priden.« In tako je ostal v tem boju zmagovalec fant in ne mati. Je res, da bi se nekateri otroci dali rajši ubiti kakor pa bi odnehali.

Od tistega časa je trma v Tinčeta še rasla. In zdaj je mati šla resno vase in je spoznala, da mora pri fantu poskusiti drugo mazilo. S hudo ni šlo, ob vsaki kazni je njegova trma samo rasla in čedalje pogosteje se je zgodilo, da je Tinčetova obveljala. Zdaj si je rekla mati sama pri sebi: »Fantu moram dopovedati, da je treba izvojevati boj med njim in njegovo trmo, ne pa med njim in med menoj.«

Ko je bil nekega dne Tinče zopet trmast, mu je mati rekla: »Saj vem, da je moj Tinče priden fant, ampak zdaj imaš hudega škratca v sebi, ki ti prišepetava: »Nikar ne ubogaj! Nikar ne ubogaj! Tega moraš spoditi, ampak ti sam, ker mene ne bi ubogal. Ko ga boš spodil, pa zopet lahko prideš k meni in potem bova spet prijatelja.«

Fant je stal v kotu, kamor ga je bila postavila mati, in je rjovel. Čez čas pa je jok postajal tišji in zdaj je mati slišala fanta, kako je zakljal: »Škratec, proč pojdi! Škratec, proč pojdi!« Ko pa škratec ni hotel zbežati, je obupno mahal z drobnima ročicama proti svoji glavi in jadikoval: »Daj, beži vendar, saj te ne maram!« Nazadnje pa se je oddahnil in rekel: »Zdaj pa je škratec že zbežal!«

Poslej je Tinče še večkrat podil škratca. Včasih se mu je kmalu posrečilo, včasih pa se je moral dolgo boriti z njim, preden ga je premagal, vendar pa se mu je končno posrečilo, da je ostal on zmagovalec. Deloma je temu tudi čas pomagal, zakaj Tinče je prerasel svoja trmasta leta in je prišel v dobo, ko otroci začenjajo s spoštovanjem gledati odrasle in jim postaja ubogljivost lažja. Malo pa

mu je tudi mati sama pomagala, ki je pazila, da mu ni dajala ukazov, ki so bili nezmisljeni in da mu ni nikoli ukazovala samo iz objektivnosti ali iz veselja do ukazovanja. Spoznala je, da mora biti vsako povelje, ki ga da otroku, premišljeno in da mora ostati mirna, tudi če fant takoj ne uboga, in se nikoli ne sme udati divji jezi. Zakaj jeza rodi samo jezo, ob mirnosti odraslega pa se tudi mali trmoglavček kmalu umiri.

KUHINJA

Mozgovi cmoki za juho. 12 dkg mozga zrežem na drobno in mešam na toplem, da se mozeg razleže, potem pridenem polagoma troje celih jajc in en rumenjaki, dve v mleku namočeni žemljici, katere sem dolro ožela. Nato primešam toliko drobtinic in žlico moke, da je testo utrjeno in da lahko oblikujem cmoke. Da so cmoki boljši, dodam še žlico mozga, katerega sem prav na drobne kose narezala. Mešanico po potrebi osolim in nato oblikujem za oreh debele cmoke, katere zakuham v vreli vodi.

Pečena gos. Dobro osnaženo gos operem in nato zdrignem zunaj in znotraj s soljo, pomešano s poprom in majaronom. Lahko tudi s strtjo kumno. V notranjost nadevam kuhan in na kocke zrezan krompir ali pečen ali kuhan in olupljen kostanj ali s prevretimi makaroni. Ko jo dam v pečico, jo namažem s surovim maslom in med pečenjem prav pridno polivam z masčobo, ki se odteka od nje. Če je preveč masčobe, jo pobrem v lonček. Ta masčoba je posebno priporočljiva za zboljšanje goveje juhe. Mlada goska je pečena v eni uri. Stare živali potrebujejo za zmehčavo dve uri počasnega pečenja. Gosi dam v solato in kompotom na mizo.

Praženo kislo zelje. Na razbeljeno mast denem na rahlo ožeto zelje in pražim toliko časa, da se sok posuši. Potem prilijem nekaj žlic juhe ali kropa in nadalje pražim 1 uro. Nato potresem z moko, dobro zmešam in zalijem s kropom. Med praženjem zelje večkrat premešam.

Sladka repa. Repo olupim, zrežem na kocke, operem in skuham v slani vodi. Kuhano repo odcedim in denem na svetlo prežganje, katerega sem napravila iz žlice masti, žličice sladkorja in žlice moke. Sladkor zarumenim v masčobi. Potem re-

po zalijem z juho ali kropom in primešam nekaj žlic toplega mleka. Med praženjem potresem repo s kumno. Če je repa zelo mehka, jo namesto kuhanja kar opraim. V ta namen razbelim mast ali surovo maslo in v to denem na kocke zrezano, oprano repo ter toliko časa pražim, da postane repa mehka. Da se ta ne prismoči, jo polivam s kropom ali z juho in nazadnje potresem z moko; ko ta malo zarumeni, jo zalijem, osolim in pustim prevreti. Na mizo jo dam kot prikuho.

Orehov puding. 10 dkg surovega masla mešam z 10 dkg sladkorja in s šestimi rumenjaki. Tej mešanici dodam tri v mleku namočene in ožete žemljice in 3 dkg zmletih orehov, malo limoninih lupinic in trd sneg beljaka. Obliko namažem z maslom, potresem z drobtinicami in zravnam zmes po obliki. Puding kuham v sopari tri četrt do eno uro. Kuhan puding previdno prevrnem na krožnik in polijem z vinskimi šatojem.

Mesna štruca. 15 dkg govedine, 15 dkg svinjine in 15 dkg teletine operem, zrežem na kose in zmeljem v strojčku. Sesekljanju primešam eno v mleku namočeno žemljo, 2 dkg na kocke zrezane slanine, strok s soljo strtega česnja, ščep popra, sesekljane čebule, zelenega peteršilja in dvoje jajc. To zmes z rokami dobro zmešam in oblikujem podolgasto štruco, katero povaljam od vseh strani v drobtinicah. Štruco polijem z mastjo in pečem v pečici med večkratnim polivanjem z mastjo, v kateri se štruca peče. Pečeno štruco vzamem iz masti, jo razrežem na kose in polijem z mastjo, v kateri sem zavrela pač žlic juhe ali kropa. Kose mesa obložim s krompirjevimi kroglicami.

SEJMI

do 26. novembra.

20. XI.: gov., svinj., kram. Raka, živ. in kram. Šoštanj, gov., ovce, koze Podstreda, živ. in kram. Slovenj Gradec, Sv. Jurij pri Celju, živ. Rajhenburg. — 21. XI.: svinj. Ormož, gov. in konj. Ptuj, živ. in kram. Podčetrtek, Sv. Jurij ob Taboru, svinj. Dol. Lendava. — 22. XI.: svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje. — 23. XI.: živ. in kr. St. Lovrenc ob Temenici, Slov. Bistrica, svinj. Turnišče. — 24. XI.: živ. in kram. Teharje. — 25. XI.: živ. in kram. Stična, Domžale, Gradac, škofja Loka, Dobje, Guštanj, Lemberg; gov., svinj. in kram. Krško; svinj. Brežice, Celje, Trbovlje.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Kranj. Na rednem ponedeljskem sejmu dne 6. novembra je imela živina naslednje cene: voli: I. vrste 5, II. vrste 4,50, III. vrste 4; telice: I. vrste 4,50, II. vrste 4, III. vrste 3,50; krave: I. vrste 4, II. vrste 3,50, III. vrste 3; teleta: I. vrste 6,50, II. vrste 6; prašiči: špeharji 7,50, pršutarji 8 din kg žive teže. Mladi pujski od 7—8 tednov 120— din komad.

Dol. Logatec. V zadnjih dneh je v logaškem okraju cena živine tale: voli I. vrste 5—6, II. vrste 5, III. vrste 4—5; telice: I. vrste 6, II. vrste 5,50, III. vrste 4—5; krave I. vrste 5, II. vrste 4—5, III. vrste 3—4; teleta: I. vrste 8, II. vrste 7; prašiči: špeharji 10—11, pršutarji 9 din kg žive teže. Surove kože: goveje 8, telečje 9, svinjske 6 din kg.

Litija. Poročajo o naslednjih živinskih cenah v zadnjem času: voli: I. vrste 5, II. vrste 4,50, III. vrste 4; telice: I. vrste 5, II. vrste 4,50, III. vrste 4; krave: I. vrste 4, II. vrste 3, III. vrste 2,50; teleta: I. vrste 6, II. vrste 5; prašiči: špeharji 7, pršutarji 5—6 din kg žive teže.

Maribor. V začetku novembra je veljala živina: voli: II. vrste 4,25, III. vrste 3,50; telice: I. vrste 4,50, II. vrste 4, III. vrste 3; krave: I. vrste 4, II. vrste 3,50, III. vrste 3; teleta: I. vrste 7, II. vrste 5; prašiči: špeharji 7, pršutarji 8 din kg žive teže.

Laško. Prve dni tekočega meseca poročajo o sledečih cenah živine: voli: I. vrste 5,25, II. vrste 4,75, III. vrste 4; telice: I. vrste 5, II. vrste 4,50, III. vrste 3,75; krave: I. vrste 4, II. vrste 3, III. vrste 2,50; teleta: I. vrste 6, II. vrste 5; prašiči: špeharji 9, pršutarji 7—8 din kg žive teže.

Konjice. Po zadnjih podatkih se sučejo cene živine takole: voli: II. vrste 4,50—6, III. vrste 4; telice: II. vrste 5, III. vrste 4; krave: II. vrste 4, III. vrste 3; teleta: I. vrste 6, II. vrste 5; prašiči: špeharji 8, pršutarji 7 din kg žive teže.

Ptuj. Konec oktobra so zaznamovali te cene: voli: I. vrste 4,75, II. vrste 4, III. vrste 3; telice: I. vrste 5,25, II. vrste 4,50, III. vrste 3; krave: I. vrste 4, II. vrste 3,50, III. vrste 2; teleta: I. vrste 4,50, II. vrste 4; prašiči: špeharji (na sejmu dne 2. novembra) 7,50—8, pršutarji 6,50—7,25, ple-

menške svinje 5,75—6,25 din kg žive teže. Mladi prasci 6—12 tednov 50—120 din kom.

Dravograd. Po poročilu s prvih dni novembra so bile živinske cene, kakor sledi: voli: I. vrste 4,50, II. vrste 4, III. vrste 3,50; telice: I. vrste 4,50, II. vrste 4, III. vrste 3,50; krave: I. vrste 4, II. vrste 3,50, III. vrste 2,75; teleta: I. vrste 6, II. vrste 5; prašiči: špeharji 11, pršutarji 9 din kg ž. t.

Šmarje pri Jelšah. Po zadnjih podatkih se gibljejo živinske cene tako: voli: I. vrste do 6,50, II. vrste do 5,50, III. vrste do 4,50; telice: I. vrste do 5,50, II. vrste do 4,50, III. vrste do 4; krave: I. vrste do 5, II. vrste do 4, III. vrste do 3; teleta: I. vrste do 5, II. vrste do 4; prašiči: špeharji do 10, pršutarji do 8 din kg žive teže.

Ljutomer. V prvih dneh tekočega meseca so bile cene: telice: II. vrste 4—4,50, III. vrste 3,50—4; krave: II. vrste 3—3,50, III. vrste 2,25—2,75; teleta II. vrste 4,50—5; prašiči: pršutarji 6—7 din kg žive teže.

Lendava. Po poročilu z dne 6. novembra so živinske cene tele: bik: I. vrste 4,50—5,50, II. vrste 3,50—4,50; telice: I. vrste 5—6, II. vrste 4—5; krave: I. vrste 3—3,50, II. vrste 2—3; teleta: I. vrste 5—5,50, II. vrste 4—4,50; prašiči: špeharji 10—11, pršutarji 6—8 din kg žive teže.

CENE

Ljubljana. Pšenica 1,90—2,10, rž 1,75—2, ječmen 1,95—2,20, oves 1,95—2,30, koruza 1,50—1,85, ajda 1,80—1,85, fižol ribničan 3,50—3,75, fižol prepeličar 5,50, grah 6,40, leča 4—7 din kg. Kurivo: trda drva 1 m 100—110 din, mehka drva 75 din, premog 1 tona 385—400 din, oglje 1 kg 2—2,25 din. Krma: sladko seno 100, polsladko seno 80, kisló seno 70, slama 30 din 100 kg.

Maribor. Pšenica 1,80—2, rž 1,70—2, ječmen 1,40—2, oves 1,70—2,25, prso 2,25, koruza 1,65—2, ajda 1,50—2, leča 8—12 dinarjev kg. Kurivo: trda drva 1 m 100—110, mehka drva 80—100 din, premog iz Peklenice tona 320—340 din, oglje kg 1,20—2 dinarjev.

Lendava. Pšenica 1,60, ječmen 1,80, rž 1,90, koruza 1,20, fižol 3,00—4,50, krompir 100—110, seno 70, slama 20 din 100 kg; drva 1 m 105 din, mleko 1,25—1,50 din liter, surovo maslo 20—28 din kg, vino navadno pri v. nogradnikih 3,50—4, finejše 4,50—6 din l.

PRAVNI NASVETI

Stanovanjska lastnina. K. A. — Slišali ste, da se sedaj smejo graditi hiše tako, da ima vsako stanovanje svojega lastnika, ali pa tudi, da imajo posamezna nadstropja svoje lastnike. Vprašate, ali imamo res tako postavo. — Take postave pri nas še ni. V letošnjem finančnem zakonu je pravosodni minister dobil pooblastilo, da sme sporazumno z ministrom za gradbe izdati uredbo o nadstropni in stanovanjski lastnini. Taka uredba pa do sedaj še ni bila izdana. Zato ni mogoča za enkrat hiša z več stanovanji ali nadstropji, ki bi vsako imelo svojega samostojnega lastnika, ki bi lahko poljubno razpolagal s svojim stanovanjem in ga tudi prodal ali drugače odsvojil, lahko pa več lastnikov zgradi hišo skupaj, tako da postane solastnina. V takem primeru ne pripada vsakemu posebej določen del hiše, n. pr. stanovanje, ampak so vsi skupno lastniki hiše in ni mogoče, da bi eden eno stanovanje prodal, temveč lahko proda samo svoj solastninski delež. Pri solastnini gre uprava skupne stvari vsem solastnikom skupaj in ne more le eden odločati glede enega dela solastnine. n. pr. hiše, drugi pa glede drugega dela.

Zgradarina od praznega stanovanja. U. F. — Ze dalje časa niste oddali stanovanja in ga tudi ne marate oddati, ker se vam zdi, da vam stranke samo delajo škodo. Davčna oblast vam pa vseeno nalaga zgradarino. Vprašate, kako bi dopovedali davčni oblasti, da nimate nobenih dohodkov od stanovanja. — Za odmero zgradarine ni važno, ali imate dohodke od zgradbe ali ne. Zgradarini so namreč zavezane zgradbe, ki so namenjene za stanovanje. Tudi če se zgradba ne uporablja trajno, je zavezana zgradarinskemu davku. Tako predpisuje postava in se zato zgradarine ne boste mogli znebiti, dokler boste lastnik hiše. Le če bi v hiši stanovali samo kmetovalci ali kmetijski delavci, bi dosegli oprostitev.

Najemno razmerje preprečuje priposestvanje. M. D. I. — Ze 37 let imate njivo v najemu. Lastnik vam pa sedaj noče več najemnine podaljšati. Vprašate, če niste že to njivo priposestvovali. Če bi vi to njivo skozi 30 let hasnovali kot svojjo, to je kot lastnik, potem bi si jo priposestvovali: ker pa ste skozi vsa leta njivo uživali le kot najemnik, torej v zavesti, da obdelujete zase tujo zemljo zaradi najemnega dogovora, niste mogli v tem času priposestvovati nobene pravice. Če je torej potekla najemna doba, sme lastnik za bodoče leto oddati njivo komur pač hoče.

Stroški pretepa. A. N. D. — Oče se je stepel s sosedom. Potem ga je prišel sin brániti. Sedaj je polovica stroškov padla na sina, a oče, preužitkar, nima s čim plačati. Vprašate, če bo tudi druga polovica padla na sina. — Niste povedali, ali gre za odškodnino ali za právdne stroške. Če je v sodbi določeno številčno, koliko mora plačati oče in koliko sin, potem je tam navedena vsota dokončna in se ne da več spremeniti. Če pa je v sodbi zapisano, da sta dolžna plačati solidarno oče in sin vsak polovico, potem sme upnik izterjati tudi celo odškodnino in vse stroške od sina, če je terjatev nasproti očetu neizterljiva.

Najemnik brez pogodbe? O. M. — Najemnika terjate na plačilo najemnine. Ta se plačilu upira in grozi, da bo uveljavljal proti vam svoje zahtevke za razna dela, ki jih je brez naročila opravljal na vašem posestvu. Tudi za primer odpovedi vam grozi z uveljavitvijo svojih protizahtevkov. Najemne pogodbe pa sploh nimate. — Za vse medsebojno razmerje je odločen dogovor, ki sta ga imela, ko je prišel stanovat najemnik v vašo hišo. Če takrat ni bila določena najemnina, sploh ni prišlo do najemnega razmerja. Če je najemnik takrat obljubil, da bo tudi delal na posestvu, je pač smatrali, da je bilo namesto plačila v gotovini dogovorjeno plačilo najemnine z opravljenimi dninami. Poizvedite, koliko je v tistem kraju primerna in običajna najemnina za take prostore, kot ste jih vi dali najemniku na razpolago in ki jo najemnik odsluži z delom. Po tem ključu napravite za nazaj medsebojni obračun, za bodoče se pa povsem jasno zmenite glede višine letne ali mesečne najemnine in glede odpovednega roka, tako da bosta oba vedela, pri čem da sta.

Drevje na tujem svetu. B. J. P. V vasi je vaška gmajna, do katere ima sedem posestnikov solastnisko pravico. Tik te gmajne pa je kočar, ki nima nobene pravice do gmajne. Ta kočar je že pred 40 leti začel saditi na gmajno sadno drevje in to vsako leto nadaljuje. Kočarja so posestniki opozorili, naj preneha s sajenjem in da naj drevje odstrani. Ker to noče, vprašate, če ga lahko prisilite, da drevje odstrani. — Če je kočar pred 40 leti brez ugovora posestnikov zasadil nekaj sadnih dreves, jih gojil in užival, potem je zaradi 30 letnega uživanja tega sveta ta z drevjem zasajeni svet priposestvoval. Le na tistem svetu, kjer drevesa še ne rastejo 30 let, mu lahko s tožbo preprečite nadaljnje priposestvanje. Če bi mu sedaj začeli drevesa, ki so že preko 30 let zasajena, puliti iz zemlje ali sekati, bi kočar s tožbo zaradi motenja posesti proti vsakemu, torej tudi lastnikom uspel.